

Goedkeuring van de op 22 juni 1956 te Washington gesloten Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika betreffende het niet-militair gebruik van atoomenergie

VOORLOPIG VERSLAG

Nr. 4

In de vaste Commissie voor de Kernenergie werden over het onderhavige wetsontwerp de volgende beschouwingen gehouden.

De vele leden, die de wens te kennen hadden gegeven, dat het onderhavige wetsontwerp aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zou worden onderworpen, waren bereid voor het ogenblik van een meer diepgaande gedachtenwisseling tussen Regering en Kamer af te zien, gezien de wenselijkheid, dat de overeenkomst zo spoedig mogelijk zal worden bekrachtigd, en gezien het feit, dat, o.m. naar aanleiding van het Euratom-verdrag, in de komende maanden de gelegenheid tot een dergelijke gedachtenwisseling zich in voldoende mate zal voordoen.

Over één punt echter zouden deze leden toch gaarne een opmerking maken.

De overeenkomst werd te Washington geparafeerd op 22 juni 1956. Op 2 augustus 1956 was van de zijde der Verenigde Staten voldaan aan alle vereisten om de overeenkomst in werking te doen treden. Op de 26ste september 1956 werd de tekst der overeenkomst opgenomen in het *Tractatenblad* van het Koninkrijk der Nederlanden, waarbij in Nederland het Parlement voor het eerst de gelegenheid had zich een oordeel te vormen over de overeenkomst. En ten slotte werd de overeenkomst per 19 februari 1957 ter goedkeuring aan het Parlement voorgelegd. Gezien het feit, dat de wenselijkheid van een spoedige ratificatie van meet af aan heeft bestaan, vroegen deze leden zich af, of de overeenkomst niet op een vroeger tijdstip ter goedkeuring aan de Kamer had kunnen zijn aangeboden. De parlementaire behandeling van de jongste luchtvaartovereenkomst met de Verenigde Staten heeft laten zien, dat in werkelijke spoedgevallen de parlementaire behandeling geen oorzaak van te grote traagheid behoeft te zijn.

De vele leden, hier aan het woord, waren van oordeel, dat de onderwerpelijke overeenkomst de belangrijkste overeenkomst op het gebied der kernenergie is, tot nu toe door de Nederlandse Regering gesloten, en dat dit op zich zelf voldoende had gewettigd, dat de Regering de overeenkomst eigener beweging ter uitdrukkelijke goedkeuring aan het Parlement had voorgelegd.

Deze leden hadden echter de indruk, dat niet vanwege de inhoud van de overeenkomst, doch enkel vanwege de spoed, van de zijde der Regering de procedure van de stilzwijgende goedkeuring werd gekozen. Hetzelfde geschiedde enige tijd geleden met de overeenkomst inzake de Internationale Financierings-Maatschappij. De leden, hier aan het woord, waren van mening, dat hiermee van de procedure van de stilzwijgende goedkeuring een gebruik wordt gemaakt, dat niet overeenstemt met de oorspronkelijke bedoelingen van de grondwetgever. Voor een spoedbehandeling kan de Regering in overleg treden met de Kamer of zelf de verantwoordelijkheid nemen krachtens artikel 62, lid *d*, van de Grondwet. Het kwam deze leden vooralsnog onjuist voor, dat de procedure van de stilzwijgende goedkeuring een gebruik zou gaan krijgen, waardoor vanwege de haast het Parlement niet in de gelegenheid zou zijn met de Regering tot een gedachtenwisseling te komen inzake een onderwerp, dat om deszelfs inhoud zulk een gedachtenwisseling alleszins zou verdienen. Op dit punt zouden deze leden gaarne het oordeel der Regering vernemen.

Ook zeer vele andere leden zouden het op prijs stellen naar aanleiding van het bovenstaande betoog de mening van de Regering te vernemen.

Velen van hen vroegen, hoe in dit verband de mededeling op blz. 3 van de Memorie van Toelichting, linkerkolom, moet worden gelezen, dat vóór 1 mei 1957 de Hoge Flux Reactor uit de Verenigde Staten moest zijn aangekocht.

Deze leden vroegen zich voorts af, of het bepaalde in artikel VII, lid C, van de overeenkomst, waarbij de Nederlandse Regering de bevoegdheid krijgt de eigendom met betrekking tot de splijtstof op het tijdstip, waarop particuliere verbruikers in de Verenigde Staten eigendom van splijtstoffen kunnen verwerven, over te dragen aan Nederlandse particuliere verbruikers, niet in strijd kan komen met de bepalingen van het ontwerp-Euratomverdrag.

Zeer vele andere leden meenden, dat hier geen moeilijkheden met het ontwerp-Euratomverdrag behoeven te ontstaan, omdat de Nederlandse Regering, c.q. de Euratomcommissie van de mogelijkheid, welke in genoemd artikel VII van het onderhavige verdrag wordt gegeven, geen gebruik behoeft te maken en met name geen gebruik kan maken, omdat de bepalingen van het Euratomverdrag zich er tegen verzetten.

Algemeen zou men toch gaarne vernemen, hoe de Regering over deze kwestie denkt.

Enkele leden vroegen, of het opmerkelijke verschil in de spoed, waarmede het onderhavige verdrag in Amerika, in tegenstelling tot in Nederland werd geratificeerd, moet worden gezocht in het feit, dat de Verenigde Staten er meer belang bij hebben dan in Nederland. Hoe moet anders dit verschil in tempo verklaard worden?

Wat zal het lot van dit verdrag zijn, als de Euratom tot stand is gekomen? Wordt het daarin opgenomen? Heeft het dan niet méér zin af te wachten, wat hier en elders het lot van deze Euratom zal zijn, dan nu reeds een verdrag te sluiten, dat toch slechts van zo korte duur zal zijn?

In het algemeen kwam het deze leden voor, dat Amerika aanzienlijke zakelijke belangen heeft bij het afsluiten van verdragen als het onderhavige. Amerika is in een zware concurrentiestrijd gewikkeld met Engeland met betrekking tot de levering van reactoren aan het buitenland, en het is erop uit om de verschillende landen zoveel mogelijk aan zich te binden voor afneming — ook in de toekomst — van Amerikaanse produkten.

De enkele leden, hier aan het woord, zouden graag van de Regering vernemen, in hoeverre de afneming van een grote hoeveelheid verrijkt uranium uit Amerika Nederland feitelijk noopt, ook gebruik te maken van Amerikaanse installaties voor de verwerking daarvan. In dit verband vroegen zij, of de in de Memorie van Toelichting, blz. 3, eerste kolom, genoemde Hoge Flux Reactor inderdaad aangekocht is.

De berichten over de resultaten van de Britse atoomcentrale in Calder Hall duiden erop, dat verwacht wordt, dat Britse reactoren belangrijk goedkoper zullen blijken te werken dan Amerikaanse. Heeft het huidige verdrag niet tot gevolg, dat Nederland niet tijdig gebruik zal kunnen maken van voordeliger Britse aanbiedingen, als die gedaan worden? In hoeverre zijn er reeds Britse aanbiedingen, die overweging verdienen, voordat het onderhavige verdrag wordt geratificeerd?

Het huidige verdrag houdt in, dat van Amerikaanse zijde vrije toegang bestaat tot Nederlandse atoomcentra en dat men zich ook vrij op de hoogte kan stellen van de werkzaamheden en de vorderingen van de Nederlandse atoomgeleerden en technici. Zal dit niet een middel worden, waardoor de Amerikanen niet alleen voor hun doeleinden gebruik kunnen maken van Nederlandse vindingen, maar ook bekwame Nederlandse vaklieden naar Amerika kunnen trekken? In verband met het eerste punt vestigden deze leden er de aandacht op, dat bij recente debatten in de Amerikaanse Atomic Energy Commission voorstellen zijn gedaan voor het bouwen van reactoren in het buitenland, juist om te kunnen profiteren van de ervaringen, die daar worden opgedaan.

Wat het tweede punt betreft, wezen zij op de steeds toenemende stroom van Europese wetenschappelijke en technische werkers, die met verlokkelijke salarissen naar Amerika vertrekken, een resultaat, waar men zich in Amerika openlijk op beroemt.

Deze enkele leden waren ten slotte van mening, dat een multilaterale inspectie tegen al deze gevaren veel grotere garanties biedt dan de unilaterale inspectie van Amerikaanse zijde. Zij vroegen zich mede daarom af, waarom, indien de Internationale Atoom Energie Organisatie in werking treedt, verdragen als het onderhavige nog noodzakelijk zijn.

Aldus vastgesteld 4 juni 1957.

KORTHALS
 POSTHUMUS
 RUYGERS
 NEDERHORST
 JANSSEN
 VAN THIEL
 BLAISSE
 HAZENBOSCH
 SCHUIJT
 CALMEYER
 LAMBERTS.